

УДК 930.2:82–94:378.4(477.54)«19»

Красько О. І.,
аспірантка історичного факультету, Харківський
національний університет ім. В. Н. Каразіна
(Україна, Харків), okrasco@mail.ru

**IN MEMORIA: СТИЛІСТИКА ТА ЕМОТИВНІСТЬ
МЕМОРІАЛЬНИХ СПОГАДІВ ПРО ІСТОРИКІВ
ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.**

Розглядаються меморіальні спогади про істориків Харківського університету другої половини ХХ ст., аналізуються текстуальна побудова та емоційна тональність «меморіальних» есе, визначаються особливості меморіальних дискурсів в залежності від взаємин автора та героя в житті або позиції суб'єкта та об'єкта в тексті.

Ключові слова: «меморіальні» есе, метанаратив, емоційна тональність, історики.

В останнє десятиліття для корпорації Харківського університету традиційним стало видання меморіальних збірників на знак пошани померлих колег, що з одного боку, зумовлено антропологічним поворотом в історичній науці, персоналізацією та «олюдненням» самої історії, з іншого – політикою університету щодо формування корпоративної пам'яті наукового співтовариства. Поява таких робіт продовжила традицію університетської спільноти публікувати спогади, біо– та бібліографічні матеріали до ювілеїв чи роковин смерті вчених, започатковану ще в дореволюційний час. У радянський час вчені все рідше у творчій діяльності зверталися до мемуаристики, в тому числі меморіальних текстів, тому цілеспрямованою підготовкою бібліографічних покажчиків та біографічних відомостей про науковців займалися співробітники науково–бібліографічного відділу бібліотеки університету. Слід згадати діяльність у цьому напрямі провідних бібліографів того часу – В. Д. Прокопової та М. Г. Швалб.

Поява значної кількості мемуарів з університетської історії, меморіальних збірників про вчених Харківського університету свідчить про відродження дореволюційної традиції університетської людини фіксувати своє ставлення щодо минулого. Однак в сучасних умовах жанри університетської мемуаристики набувають нових форм, що зумовлено розвитком міждисциплінарного підходу в сучасній гуманітаристиці. Так, теорія Г. Уйата дозволила поглянути на будь–який літературний чи історіографічний текст як частину більшого текстуального простору культури, який формує так званий символічний тезаурус – соціокультурну систему знаків певного суспільства на певному часовому відрізку [13]. Єва Доманська відмітила зближення історії та літератури її метанаративів, позначивши це мультидисциплінарною рефлексією над минулим [4]. Прикладом злиття літератури та історії в одному контекстуальному полі стали меморіальні спогади, які поєднали в собі елементи мемуаристики, есеїстики, панегіриків та історіографічних текстів. Тому, умовно дані спогади можна позначити як «меморіальні» есе – акт рефлексії автора тексту щодо знайомих людини з нагоди її втрати. У меморіальних текстах автори не стільки згадують події або факти, пов'язані з померлим, а переважно осмислюють його життєвий досвід та окреслюють власну позицію щодо минулого.

У 2002 році історичним факультетом Харківського університету була започаткована серія меморіальних видань, присвячених викладачам, які багато років пропрацювали на факультеті та стали вчителями не одного

покоління істориків. До сьогодні зусиллями співробітників та випускників факультету були підготовлені дванадцять збірників, що включають майже двісті «меморіальних» есе. Незважаючи на те, що в підготовці окремого меморіального видання брали участь співробітники різних підрозділів, збірники історичного факультету схожі між собою як за зовнішнім оформленням, так і за внутрішньою структурою, що дозволяє погодитися з твердженням С. І. Посохова про набуття публікаціями статусу меморіальній серії [6].

Таким чином завдання дослідження полягає у визначенні особливостей побудови тексту «меморіального» есе, у тому числі виявленні змістовної схеми та засобів вираження емоційно–чуттєвої тональності в залежності від взаємовідносин автора тексту з героєм у житті.

Для вирішення поставлених цілей до зазначеного метанаративу були застосовані контент–аналіз та сентимент–аналіз за допомогою комп'ютерної програми «MAXQDA. Version 10» та спеціального тезаурусу емотивних слів «WordNet–Affect». Завантажені в програму «MAXQDA. Version 10» «меморіальні» есе сформували єдиний метанаратив, який був проаналізований складеною системою кодів зі слів емотивного словника, тобто емоційно забарвлених лексем. При цьому, програмне забезпечення «MAXQDA. Version 10» дозволяє розглядати тексти як одне ціле або групами чи окремими одиницями в залежності від певного критерію. У нашому випадку тексти об'єднувалися, враховуючи особистісні стосунки між автором та героєм розповіді.

Перейдемо до характеристики метанаративу в цілому. У серії меморіальних збірників про істориків Харківського університету другої половини ХХ ст., як зазначалося вище, налічується до двохсот «меморіальних» есе. Героями оповідань стали професори історичного факультету, половина з яких у різні часи обіймали посади керівників в університеті. У більшості випадків тексти спогадів готувалися після прямого звернення до потенційних авторів від укладачів збірників. Зі слів І. О. Гірки, процесу написання in memora–тексту передувє перегляд речей або фотографій, пов'язаних з померлим, згадування зустрічей та історій, особистого спілкування з людиною, що загалом стимулює образне мислення, роботу пам'яті та саморефлексію стосовно минулих подій [5]. При цьому розмір тексту не залежить від близькості автора та героя в житті, і, як правило, варіюється від однієї до п'яти сторінок. Радше на кількісні характеристики текстів впливає схильність авторів до застосування літературних прийомів та художніх засобів у творчій діяльності, досвід написання публіцистичних робіт, у тому числі мемуарного характеру.

Загалом, текст «меморіального» есе будується навколо певного задуму, який за ідеєю автора, здатен розкрити сутність героя, презентувати власне ставлення до людини, й, зокрема, до минулого. Розповідаючи про істориків Харківського університету ХХ ст., творці спогадів фокусувалися навколо трьох концептів – «характеристика людини», «характеристика відносин» та «епізод з життя». Переважно в текстах зазначені розповіді поєднуються та витікають одна з одної. Пригадуючи спільний з померлим епізод з минулого, автор тим самим висвітлює якості людини, своє ставлення до нього, особливості їхнього спілкування.

Водночас, змальовуючи «образний» портрет героя, автори наводять декілька його «іпостасей» – людини,

науковця, педагога, керівника, громадського діяча. Однак, одна з характеристик обов'язково виступає провідною, що обумовлюється історією життя та діяльності героя. Як правило, оминаючи негативні факти про героїв, автори описують моральні якості вчених, їхні досягнення в науковій, педагогічній та громадській діяльності. Так, не одне покоління випускників історичного факультету в усних переказах відзначало вимогливість, непоступливість та суворість в оцінюванні студентських робіт професора В. І. Кадеєва (1927–2012). Натомість автори спогадів зосереджують увагу на науковому доробку професора [3].

Відрефлексовані висновки щодо свого бачення людини підкріплюються не тільки прямими твердженнями, але опосередковано – через розповіді історій та епізодів зі спільного минулого. Таким чином, автори, не наполягаючи на своїх міркуваннях, підводять читача до позитивної оцінки героя. Переважно автори діляться історіями з університетського життя, однак в окремих випадках розповідають інциденти приватного характеру, наприклад висвітлюють сімейні перекази, смішні казуси або життєві пригоди [10]. Приватність та інтимність спогадів визначаються мірою близькості автора та героя в житті, тобто їхніми соціальними ролями відносно одного. Розповідаючи про колегу, завідувачого кафедрою історіографії, джерелознавства та археології Ю. Й. Журавського (1937–1991), хрещеного батька свого сина професор В. М. Духопельников згадує сумісне відрядження до МДУ, як добираючись, у потягу добираючись вони співали пісні від Володимира до Москви [12].

Слід зазначити, що мемуаристи намагаються ще на початку тексту або навіть у назві спогадів окреслити характер взаємин з героєм. Так, найпоширенішими лексемами у назвах «меморіальних» есе виступають такі слова, як друг та вчитель. Напевне, тому що переважно авторський склад становлять співробітники історичного факультету, для яких герої серії меморіальних збірників спочатку були викладачами, пізніше – колегами по університету. Не залишилися осторонь викладачі та випускники факультету, які на певному етапі були дуже близькі з вченими під час спільного навчання, роботи. Найчастіше дружні відносини зберігалися на все життя, про що свідчать наявність наступних тверджень: «долгие годы удивительной дружбы и жизни» [1], «вместе по жизни» [3], «він мені був другом та братом» [12].

Цікаво поглянути на стратегії побудови текстів авторів, які були знайомі з героями поверхнево або незнайомі зовсім. Професор С. І. Посохов – ініціатор та головний редактор серії меморіальних збірників, відмітив, що не завжди мемуаристи підходили до написання спогадів – есе творчо, тим самим використовуючи шаблонний підхід в дусі радянської традиції вихвалення людини [6]. Такі розповіді спираються на відомі спільноті істориків Харківського університету факти або події та містять посилання на свідчення очевидців. У змістовному навантаженні спогадів переважає використання мовних та ідеологічних кліше, а саме: «непересічна особистість» [1], «ее ценили и уважали» [2], «факультет его не забудет» [10] та інші.

Найбільш незвичним за текстуальною будовою виглядають спогади викладача історичного факультету В. В. Скирди про завідувачого кафедрою історіографії, джерелознавства та археології І. Л. Шермана (1911–1989).

У 1989 р. В. В. Скирда вступив на історичний факультет та взяв участь у похоронній процесії І. Л. Шермана. Згідно слів В. В. Скирди, він не був знайомий з професором до цього трагічного моменту, тому його думки щодо цієї людини сформувалися пізніше під впливом розповідей колег. Слід припустити, що в подальшому це сприяло вкоріненню розуміння приголомшливого характеру події, до якої викладач, будучи студентом, мав відношення: «В жизни человека один день и даже один миг может оставить по себе долгую память. Таким моментом у меня был день прощания с Исаем Львовичем Шерманом» [4].

Оскільки у контексті сучасної антропологічної лінгвістичної парадигми виділяється від трьох до п'яти видів (позитивна, негативна, нейтральна та перехідні від них) емоційної тональності тексту, припускаємо, що емоційне подання даного матеріалу балансує в межах нейтрально–позитивного поля. Згадуємо вислів грецького філософа VI ст. до н.е. Хілона «Про мертвих не слід казати погане» [9]. Тому ми вирішили зупинитися на визначенні засобів вираження емоційної тональності тексту, у тому числі, особливостях підбору емотивної лексики авторів, які виконували по відношенню до героя різні «соціальні ролі» [9].

Емоційну тональність меморіальних спогадів членів сім'ї та друзів в деякій мірі можна порівняти зі станом «саудаді» – специфічною рисою культури та національного характеру португальців. Складна суміш світлого смутку, ностальгії за втраченим, туги за нездійсненим, не сприймається ними негативно. Навпаки, в стані «саудаді» галісійці відчувають щастя від причетності та радості, що це взагалі було у житті. У тексті це проявляється в поєднанні слів з негативним забарвленням (печаль, втрата, горе) з прикметниками, дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами, що в цілому надають висловленням позитивного характеру (світлий, близький серцю і пам'яті).

Для спогадів учнів характерна домінанта блоку лексем, пов'язаних з позначенням турботи, поваги, допомоги, впливу. Емоційна тональність спрямована на вираження шанування вчителя учнем. У тексті зустрічаються слова – символи кращих якостей людини (шляхетність, чесність, порядність). Професор С. І. Посохов написав про свого вчителя Ю. Й. Журавського: «Забути його не можна, бо він уособлював у собі совість, порядність, людяність, любов... Любов до людини, до життя...» [12]. Інтерпретація деякою мірою становить зразок панегіричного жанру – захопленої похвали. Возвеличення померлої людини передається через гіперболізацію та аллегорізацію тексту, вживання слів і словосполучень перебільшення, порівнянь – «скованный Прометей» [8], «последний из мушкетеров» [11], «человек-легенда» [1].

Аналіз тональності показав, що найменша кількість емотивних слів міститься в меморіальних спогадах колег і знайомих. У більшості випадків позитивно збудований текст залишається нейтральним для сприйняття. Автори, як представники наукового співтовариства, відчувають етичну відповідальність за конструювання позитивного образу минулого Alma Mater та університетської культури взагалі, через те прагнуть уникнути порушення етичних норм – сказати зайве про людину. У меморіальних спогадах опис конфліктних ситуацій та характеристика негативних персонажів не мають прямого відношення до університету.

Натомість звернення до університетських ідеалів досягає абсолюту. Фокусуючись у тексті на об'єкті, розкриті його сутності, представники наукової спільноти рефлексують щодо характеристики університетської культури, порівнюють її сучасний стан зі смисловим наповненням у минулому, підкреслюють, що герої розповідей є носіями традиційних для класичного університету ціннісних смислів. Так, автори, характеризуючи завідуючого кафедрою історіографії, джерелознавства та археології Ю. Й. Журавського (1937–1991) збігаються у висновках щодо його інтелігентності, ерудованості, професіоналізму та високих моральних якостей, порівнюючи із професорами дореволюційних часів [12].

Підведемо підсумки. У «меморіальних» есе втілилася дореволюційна традиція вшанування вченого у спогадах й продовжилася схильність наукового співтовариства радянського періоду до біо– та бібліографістики в творчій діяльності. На сучасному етапі («ін memoга») – найбільш поширений жанр університетської мемуаристики, який дозволяє науковцям поєднати в єдиному символічному полі елементи есеїстики, панегіриків та мемуаристики. Залежно від взаємин автора та героя в житті для текстів характерні певна змістовна схема, використання різних за смислом лексем та засобів вираження емоційно–чуттєвої тональності. Аналіз текстів показав, що спогади членів сім'ї, друзів, учнів, колег відрізняються стилістичним оформленням, підбором емотивної лексики та загальною подачею смислового навантаження. Текстуальна побудова спогадів базується навколо трьох концептів – «характеристика людини», «характеристика взаємин» та «епізод з життя». Емоційна тональність меморіальних текстів балансує в нейтрально–позитивному полі та визначається мірою близькості автора та героя в житті. Найбільш емоційно зарядженими є спогади родини та друзів. Натомість для текстів колег характерна емоційна відстороненість, зумовлена етичними нормами. Таким чином, сьогодні можна виділити два підходи до написання меморіальних спогадів, що у підсумку впливає на їхнє змістове навантаження, структурну побудову та емоційну подачу. Перший підхід базується на переосмисленні авторами цілей меморіальних спогадів у соціо–культурному просторі, інтерпретації тексту як символічного поля. У другому випадку автори підходять до текстів «формально», на зразок некрологів, не закладаючи в нього авторську саморефлексію й емоційне ставлення.

Список використаних джерел

1. Аркадій Исаакович Эпштейн. След на Земле: воспоминания / Сост. И. А. Широкова, С. М. Куделко. – Харьков, 2012.
2. Валерия Александровна Латышева. Маслины – античное поселение в Северо–Западном Крыму: статьи и воспоминания / Сост. А. П. Мартемьянов, А. Н. Токарев; отв. ред. А. П. Мартемьянов. – Харьков, 2010.
3. Владимир Иванович Кадеев. Воспоминания / В. И. Кадеев. – Харьков, 2013.
4. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Е. Доманська; [пер. з пол. та англ. В. Склокін]. – Київ, 2012.
5. Інтерв'ю з С. І. Посоховим від 18.01.2016, м. Харків / інтерв'юєр: О. І. Красько // Музей історії ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Ф.7. – Оп.21. – П.2. – 19 арк.
6. Інтерв'ю з І. О. Гіркою від 12.02.2016, м. Харків / інтерв'юєр: О. І. Красько // Музей історії ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Ф.7. – Оп.21. – П.2. – 12 арк.
7. Историк по призванию: Исая Львович Шерман (очерки и воспоминания) / кол. монография, сост. С. М. Куделко. – Харьков, 2014.

8. Олександр Омелянович Кучер: спогади, документи, матеріали / укл. В. В. Сичова, Н. В. Шевченко, ред. кол.: С. І. Посохов (відп. ред.), В. В. Сичова, В. М. Духопельников. – Харків, 2015.

9. Про мертвих або добре, або нічого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visliv.pp.ua/pages/pro-mertvih.html>. Доступ – 29.07.2016 р.

10. Страницы из жизни Учителя (В. И. Астахов в исследованиях и воспоминаниях) / Сост.: В. И. Астахова, Е. В. Астахова, Б. П. Зайцев; науч. ред. С. И. Посохов. – Харьков, 2002.

11. Юрий Алексеевич Голубкин. Исследования о Мартине Лютере: статьи и воспоминания / Сост. А. Н. Токарев, С. А. Кариков; отв. ред. С. Б. Сорочан. – Харьков, 2011.

12. Юрій Йосипович Журавський. Спогади, документи, матеріали / Укл. Б. П. Зайцев т ін.; відп. ред. С. І. Посохов. – Харків, 2008.

13. Уайт Х. Метаистория: Историческое воображение в Европе XIX века / Х. Уайт; пер. с англ. В. Г. Трубина, В. В. Харитонов и др.; под ред. Е. Г. Трубиной и В. В. Харитонов. – Екатеринбург, 2002.

References

1. Arkadij Isaakovich Jepshtejn. Sled na Zemle: vospominanija / Sost. I. A. Shirobokova, S. M. Kudelko. – Har'kov, 2012.
2. Valerija Aleksandrovna Latsysheva. Masliny – antichnoe poselenie v Severo–Zapadnom Krymu: stat'i i vospominanija / Sost. A. P. Martem'janov, A. N. Tokarev; отв. ред. А. П. Martem'janov. – Har'kov, 2010.
3. Vladimir Ivanovich Kadeev. Vospominanija / V. I. Kadeev. – Har'kov, 2013.
4. Domans'ka E. Istorija ta suchasna humanitarystyka: doslidzhennja z teorii' znannja pro mynule / E. Domans'ka; [per. z pol. ta angl. V. Sklokin]. – Kyi'v, 2012.
5. Interv'ju z S. I. Posohovym vid 18.01.2016, m. Harkiv / interv'juer: O. I. Kras'ko // Muzej istorii' HNU im. V. N. Karazina. – F.7. – Op.21. – P.2. – 19 ark.
6. Interv'ju z I. O. Girkoju vid 12.02.2016, m. Harkiv / interv'juer: O. I. Kras'ko // Muzej istorii' HNU im. V. N. Karazina. – F.7. – Op.21. – P.2. – 12 ark.
7. Istorik po prizvaniju: Isaj L'vovich Sherman (ocherki i vospominanija) / kol. monografija, sost. S. M. Kudelko. – Har'kov, 2014.
8. Oleksandr Omeljanovych Kucher: spogady, dokumenty, materialy / ukl. V. V. Sychova, N. V. Shevchenko, red. kol.: S. I. Posohov (vidp. red.), V. V. Sychova, V. M. Duhopel'nykov. – Harkiv, 2015.
9. Pro mertvyh abo dobre, abo nichogo [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupy: <http://visliv.pp.ua/pages/pro-mertvih.html>. Dostup – 29.07.2016 r.
10. Stranicy iz zhizni Uchitelja (V. I. Astahov v issledovanijah i vospominanijah) / Sost.: V. I. Astahova, E. V. Astahova, B. P. Zajcev; nauch. red. S. I. Posohov. – Har'kov, 2002.
11. Jurij Alekseevich Golubkin. Issledovanija o Martine Ljutere: stat'i i vospominanija / Sost. A. N. Tokarev, S. A. Karikov; отв. ред. S. B. Sorochan. – Har'kov, 2011.
12. Jurij Josypovych Zhuravs'kyj. Spogady, dokumenty, materialy / Ukl. B. P. Zajcev t in.; vidp. red. S. I. Posohov. – Harkiv, 2008.
13. Uajt H. Metaistorija: Istoricheskoe voobrazhenie v Evrope XIX veka / H. Uajt; per. s angl. V. G. Trubina, V. V. Haritonova i dr.; pod red. E. G. Trubinoj i V. V. Haritonova. – Ekaterinburg, 2002.

Krasko O. I., graduate student of the Historical Faculty of V. N. Karazin Kharkiv National University (Ukraine, Kharkiv), okrasco@mail.ru

In memoria: style and emotiveness of commemorative memories of Kharkiv University's historians of the second half of the twentieth century

The article dwells upon commemorative memories of Kharkiv University's historians in the second half of the twentieth century. The author analyzes textual construction and the emotional tonality of «commemorative» essays as well as determines the features of commemorative discourses depending on interrelation between the author and the hero in life or on the subject and the object's positions in the text.

Keywords: «commemorative» essay, metanarrative, emotional tonality, historians.

Красько О. И., аспирантка исторического факультета, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (Украина, Харьков), okrasco@mail.ru

**Ін меморія: стилістика і емотивність меморіальних
вспоминаний об істориках Харківського університета
второї половини ХХ в.**

Рассматриваются мемориальные воспоминания об историках Харковского университета второй половины ХХ в., анализируются текстуальное построение и эмоциональная тональность «мемориальных» эссе, определяются особенности мемориальных дискурсов в зависимости от взаимоотношений автора и героя в жизни или позиций субъекта и объекта в тексте.

Ключевые слова: «мемориальные» эссе, метанартив, эмоциональная тональность, историки.

* * *

УДК 327

Гергель Ю. В.,
аспірантка кафедри історії, Київський славистичний
університет (Україна, Київ), gergel_yulia@ukr.net

Взаємодія України та Сирії у політичній сфері у 1991 – першій половині 2011 рр.

На основі архівних матеріалів МЗС України зроблено спробу проаналізувати та охарактеризувати стан українсько-сирійської взаємодії у політичній сфері 1991 – першій половині 2011 рр. Автор у хронологічному порядку висвітлює розвиток державно-політичного діалогу між Україною й Сирією та характеризує його ключові події. У статті особливо підкреслюється, що наявність належного рівня політичної взаємодії є запорукою успішного розвитку відносин в інших галузях. Висвітлюючи державно-політичні відносини між Україною та Сирією, автор звертає особливу увагу не лише на зміст та результати політичних контактів різного рівня, але й на прогалини у їх проведенні.

Ключові слова: Україна, Сирія, політичні відносини, президент МЗС, уряд, візит, переговори.

Державно-політичні відносини традиційно виступають базисом та першоосновою розвитку співробітництва між державами в інших сферах. У зв'язку із цим, після проголошення Україною незалежності у 1991 р. перед нашою державою постало вкрай непросте завдання налагодження політичного діалогу як з державами світу загалом, так і з державами Близького Сходу зокрема, чільним представником якого є Сирія.

В українській історіографії українсько-сирійські державно-політичні відносини наразі не стали предметом ґрунтовних наукових досліджень. Разом з тим, варто відзначити окремі праці та статті дослідника українсько-арабських відносин Д. І. Серова, який у своїй у своїй дисертації «Становлення та розвиток політичних та економічних відносин України з країнами арабського сходу (1990–ті рр. – початок ХХІ ст.)» приділив окрему увагу дослідженню відносин між Україною та державами Леванту (Сирія, Ліван, Йорданія) [24; 25]. Досліджуючи українсько-сирійські відносини, Д. І. Серов саме крізь призму політичної взаємодії висвітлює розвиток торговельно-економічної співпраці між державами. Також розвитку українсько-сирійських відносин, зокрема й частково у політичній сфері, присвячена низка публікацій авторки зазначеної статті [15, с. 235–245; 16, с. 209–216; 17, с. 3; 18, с. 36–39; 19, с. 7].

У зв'язку з вищевикладеним, основним джерелом інформації для авторки при дослідженні виключно державно-політичних відносин між Україною та Сирією стали матеріали, що містяться у справах Фонду закордонних установ та Фонду міжнародних договорів Галузевого державного архіву МЗС України.

Беручи до уваги, що наявність конструктивного політичного діалогу є запорукою успішного розвитку відносин в інших сферах, метою вказаної статті є спроба

проаналізувати та охарактеризувати процес оформлення державно-політичних відносин між Україною та Сирією від моменту проголошення української незалежності до початку дестабілізаційних процесів в Сирії, що згодом позначилося на двосторонній співпраці в інших галузях.

Характеризуючи розбудову державно-політичних відносин між Україною та Сирією, варто нагадати, що саме САР була однією з перших арабських держав Близького Сходу разом з Йорданією, котра визнала державну незалежність України – 28 грудня 1991 р. В свою чергу точкою відліку започаткування політичного діалогу між Україною та Сирією варто вважати контакти між міністерствами закордонних справ двох країн у ході офіційного візиту до Києва 31 березня 1992 р. міністра закордонних справ САР Фарука Аш-Шараа, під час якого були підписані Угода про встановлення дипломатичних відносин між Україною та САР та Угода про співробітництво та координацію між МЗС України та МЗС Сирії [8, арк. 54; 2, арк. 1; 2, арк. 3–4].

Втім, попри багатообіцяючий початок, впродовж наступних кількох років в українсько-сирійських політичних контактах наступила досить тривала пауза. Як свідчать матеріали Фонду закордонних установ ГДА МЗС України, глава сирійського зовнішньополітичного відомства Фарук Аш-Шараа заявив, що тогочасний очільник МЗС України А. Зленко під час зустрічі та президент Л. Кравчук «прохолодно сприйняли його пропозиції щодо швидкого розгортання обопільно вигідної співпраці» [13, арк. 116; 14, арк. 63]. Враховуючи зазначене, згодом відбулися лише кілька контактів на рівні галузевих міністрів: лютий 1993 р. – робочий візит до Сирії глави Держжвдгоспу України В. Хорєва та візит міністра іригації САР Абдул Рахмана Мадані у жовтні 1993 р. в Україну [10, арк. 36–37].

Першим кроком на шляху активізації двосторонніх політичних відносин був візит до Сирії заступника міністра закордонних справ України К. Грищенка 21 грудня 1996 р. [7, арк. 37; 14, арк. 63]. Під час перебування у Дамаску він провів зустрічі з віце-президентом САР Халімом Хаддамом, міністром закордонних справ Фаруком Аш-Шараа та його заступником Русланом Аллошем., міністром планування Ахмадом Сабайі, міністром економіки Мухаммадом Абуді. У ході переговорів відбувся обмін думками щодо ситуації на Близькому Сході, можливої ролі України в пошуку шляхів мирного врегулювання конфлікту в цьому регіоні. Під час візиту було продемонстровано обопільне прагнення, спираючись на досвід багаторічної співпраці за часів Радянського Союзу, піднести відносини до рівня міждержавного політичного діалогу. У ході переговорів було досягнуто домовленість про творення Міжурядової українсько-сирійської комісії з торговельно-економічного співробітництва [13, арк. 116].

Новим кроком на шляху розвитку двосторонніх українсько-сирійських відносин став візит в Україну 1–4 червня 1997 р. делегації САР у складі заступника глави МЗС Сирії Руслана Аллюша та начальника Департаменту країн східної Європи МЗС Хаміда Хасана [7, арк. 37, 14, арк. 64]. Вказаний візит сирійської делегації став продовженням регулярних політичних консультацій та переговорів із широкого спектра питань двостороннього співробітництва [13, арк. 117].

Втім, справжнім проривом, за оцінками українських дипломатів, на шляху розбудови українсько-сирійських